

¿I què en direm dels nou focs encarretellats, això és, de filera, que fan el dissabte de Sant Joan? Tant si ho creis com si no ho creis, si les boten tots per tres vegades, guarden de ronya i de gorradura (unes vermellors que surten a la pell i fan com la pell de gallina i una picor forta ferm).

Jo, lo que us puc dir, que m'hostatjava en el Seminari, i hi trobí per cuinar un dels exemplars més interessants que haja trobats mai en matèria de llenguatge popular en totes quantes d'eixides lingüístiques he fetes des de Santa Pola (allà deçà Alacant) fins a Salces (darrer vilatge català del Rosselló anant cap a Narbona), des de Calaceit, Vilaller i Alós fins a Alguer de Sardenya. Ha nom En Joan des Pa, de bones talles, reblut, cepat, d'una cinquantena d'anys, nadiu de Sa Penya, barri mariner de Vila, òlim cuiner de navili, més sà que un gra d'all, viu de potències, sempre trempat com uns orgues, xereveho com l'estel de l'alba, que conversa pels colzos i les frases i comparances li brollen, li bo-teixen a forfolons, que, si les hi voleu copsar totes amb la ploma, vos hi veis amb feines i acabau per haver-vos de retre.

No ho vulgueu sobre les comparances, adagis i frases espirejants que es treu aquell home quan ell amolla a l'aixeta. Generalment són de la més genuïna i fonda catalanitat. Ell mateix no us ne sap donar raó, lo qual fa que qualque superior del Seminari, una mica malambros, les hi califica de despropòsits, allà on no ho solen esser gota, sinó tot lo contrari.

Així, per exemple, si veu que un ralla massa d'una cosa, li diu: «Ell en parles més que de sa presa d'Orà». I no cregueu que ell sàpiga que féu tal presa el Cardenal Cisneros l'any 1509... Si en veu un que crida i renya i atabuixa la gent, donant-se molta d'importància, dirà: «Aquest? Ell sembla un Còmit de Gàlera!» Com se suposa, eh no sap que altre temps hi hagués bastiments de guerra que es deien galeres i que els qui les comandaven nomien Còmitres... Si el trobau i li demanau: «Ola! estimat! Com estam?» us contesta: «Com estam? Pocs diners i molta fam!»

Per dir que un té fam, us dirà que en té tanta que se menjaria es ble des llum. Per dir que una cosa és molt podrida, us dirà que «ho és més que s'ànima de Judes». Per dir que un és molt petit, us dirà que «pareix un esquit de sèmula!» Per capturar un que sempre es queixa, li dirà: «Calla! que, quan no tens ai, tens ceba!» Per dir que un té poc tranc, que no serveix per res, li dirà que «no sap deslligar un gra de pebre». Per dir que no vol sobre res d'un ni tractar-hi, dirà: «Ell jo ja hi he alçat es pont!» Ell, com se suposa, no sap que altre temps hi havia a les portes de murades i castells els ponts llevadissos, que s'alçaven per a tots els contraris. Per dir que les seves paraules tenen fonament, us dirà que «no surten de cap sac buit».

En passà un, ran de nosaltres, un dia, amb unes sabates ben lluentes; i eh, En Joan des Pa, s'exclama: «Ell li lluen més que un tall d'espasa!» Me contava un pic d'un conegut seu, que «era tan fantasiós, que, si li caigués un braç en terra, no se baixaria a aplegar-lo». Ell també us farà avinent que «qui té mal vesí, té mal vespre i mal matí», que «val més una pasterada esguerrada que una filla mal casada», que «val més matar un home, que posar un mal estil», que «a pagès endeutat, un bon any li és fallat», i que «guardau-vos d'espardenya que puja a sabata».

De frases i adagis d'ell, així, en podria retreure set déus, perquè allò és un mai acabar.

Com jo havia d'anar a estudiar el llenguatge de la capital de Santa Eulària, això és, el Cap de partit de les parròquies de Hevant, ell ho sabé, i s'oferi a acompanyar-m'hi perquè hi ha una fonda d'on ell fou cuinar uns

quants anys. Ja ho crec que acceptí tan bons oferiments! i una dematinada de juliol, dita missa i berenadets tots dos, pujam a un carretó amb molles, i de d'allà cap a Santa Eulària!

Com haguí resades Hores menors, que em veié ell una mica en vaga, m'entima aquesta:

—Si volia que li contàs unes quantes coses que es succeïren per aquests paratges on ara anam, me pareix que no se'n penediria.

—Vaja, idò, si m'ho conta tot fil per randa! —dic jo.

I l'home ja fonc partit, i billo billo me conta les rondalles d'Es Fameliar, Sa nit de Santa Esperança, Es Jai Prats i L'Amo de Parella, que, com ja em som allargat més de lo que no creia, les deixarem per un altre dia, si Déu ho vol.

ANTONI M.ª ALCOVER

LLUITAR

Aquell dia
que naixeres,
quan començares
la soledat del teu viure,
aquell dia lluitares.

Quan eres infant
i jugaves,
i anaves a l'escola,
lluitares.

Lluitares
quan el teu món
no era el món
dels altres.

Vingué l'amor,
i tu lluitares
perquè compregueres
que la soledat del
teu naixement
no era bona.

Així com anaves
vivint amb els altres,
tingueres de lluitar
per ser tu,
per viure,
per menjar.

Lluitares
per comprendre
tothom.
No ho oblidis mai.

Lluitares sempre.
Mai deixis de lluitar
per tu i per la gent.

Fins la teva mort,
lluïta.
No deixis la gent
dintre la soledat
encara que tu
sols estiguis
en el lloc de la
teva mort.

Lluita
fins llavors!

JOAN A. TORRES PLANELLS